

УДК 338.486

Зайцева В.М.

канд. пед. наук, професор, НУ «Запорізька політехніка», Запоріжжя

**ІННОВАЦІЙНА ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ КАФЕДРИ У ПІДГОТОВЦІ
ФАХІВЦІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 242 ТУРИЗМ І РЕКРЕАЦІЯ**

На етапі розвитку професійної туристичної освіти в умовах війни найбільш актуальним аспектом стає процес граничної наближеності змісту навчальних дисциплін до післявоєнних вимог ринку праці, насамперед – ринку того регіону, в якому знаходиться заклад вищої освіти та у туристичних організаціях якого проходять практику здобувачі, які навчаються за спеціальністю «Туризм і рекреація» [5]. Важливим для успішності освітнього процесу у закладі вищої освіти є усвідомлення учасниками (викладачами та здобувачами) специфіки післявоєнного розвитку регіонального туризму, що виявляється у культурній політиці регіону, особливостях споживання ресурсів в туризмі з регіональною специфікою [4]. Інвестиції в туризм регіону, що мають стати результатом запуску механізмів державно-приватного партнерства дозволять залучити додаткові кошти до здійснення туристичних проєктів. Актуальним є організація інноваційної освітньої діяльності для підготовки фахівців з туризму і рекреації.

Вже сімнадцять років у структурі Національного університету «Запорізька політехніка» є кафедра туристичного, готельного та ресторанного бізнесу, яка має у складі досвідчений професорсько-викладацький колектив однодумців, які разом зі здобувачами вищої освіти приймали участь у туристичних проєктах ще до війни. Тренд розвитку кафедри туристичного, готельного та ресторанного бізнесу відповідає загальним принципам державної політики у сфері туризму та розвитку туризму у Запорізькій області. Кафедра в межах освітньої і наукової діяльності приймає участь у розробці пропозицій щодо пріоритетних напрямів інноваційного розвитку туристичної галузі. У складі кафедри працюють і після війни повинні працювати представники природничих, економічних, соціальних, гуманітарних дисциплін, оскільки система освіти в рамках професій, пов'язаних з туризмом, вимагає від здобувачів умінь, знань та навичок у рамках широкого спектра наук прикладного й фундаментального характеру. Крім того, актуальна схема сучасної освіти передбачає використання міждисциплінарних підходів до комплексного освоєння дисциплін навчального плану 242 Туризм і рекреація.

Вивчення того, що зроблено для туристичної освіти за останні 17 років (з 2007 по 2024 рр.) в межах кількох освітніх програм дозволяє зробити висновок, що освітня, наукова, педагогічна діяльність кафедри туристичного, готельного та ресторанного бізнесу вписується в загальну концепцію інноваційної науки, що має справу з відкритими системами, які динамічно розвиваються. Такими системами є: культурний туризм і міський туризм як його різновид; міста епохи глобалізації, які є головним об'єктом туристичного інтересу; джерела (речові, письмові, образотворчі, аудіо- та відеоджерела тощо). Без наукових, освітніх та практичних знань, які здобуваються при вивченні різних предметів кафедри, не можна уявити собі та опанувати практику сучасного туropolерейтингу [2].

Університетська наука підтримує впровадження в систему туристичної освіти методів, які забезпечують системно-методологічний підхід до навчання, передбачає розвиток як фундаментальних його основ, так і прикладних методів, орієнтованих на інноваційний підхід до авторських курсів та системи взаємодії дисциплін навчального плану [1]. Інноваційне освітнє середовище представляє собою тісний зв'язок внутрішнього та зовнішнього середовища здобувачів та педагогів як учасників загального інноваційного процесу, що відбувається в світовому та національному туризмі. Зовнішнім є середовище регіонального туризму, з яким кафедра активно взаємодіє протягом останнього десятиліття. Зовнішнє (макро-) й внутрішнє (мікро-) середовище надають опосередкований і прямий вплив на результати інноваційної діяльності [6]. Результатом діяльності стали кваліфікаційні роботи здобувачів-бакалаврів, які присвячені методичному забезпеченню туристичних програм, які здійснюються на території Запорізької області під патронатом Запорізької обласної державної адміністрації. В процесі розробки методичних матеріалів як компоненти макросередовища виступали культурні ресурси Запорізької області, екскурсійні маршрути, локації. Зовнішнє макросередовище включало в себе соціокультурне, технологічне, економічне середовище регіону, в умовах якого проектувалися і реалізовувалися програми.

Кінцевою метою вдосконалення методологічних засад туристичної освіти є інноваційний розвиток потенціалу освіти. Університетська наука є ключовим

елементом наукового потенціалу України і визначає якість підготовки фахівців високої кваліфікації у системі вищої школи з урахуванням наступних підходів до туристичної науки і освіти: 1) цивілізаційний (історико-типологічний) підхід; 2) реалістичний підхід; 3) вербально-комунікаційний підхід; 4) географічний (ландшафтний) підхід; 5) культурологічний (ресурсорієнтований) підхід; 6) структурно-семантичний підхід; 7) сервісний (клієнторієнтований) підхід; 8) креативний підхід; 9) економічний підхід; 10) трансдисциплінарний підхід [3].

Крім цього, необхідно назвати два основні загальнонаукові методи, які актуальні для туристичної освіти: 1) аналітичний метод (основа прогнозування та підприємницької діяльності в туризмі); 2) проектний метод (лежить в основі туроперейтингу, яким займаються підприємства туристичної сфери та органи управління туризмом в процесі керування проектною діяльністю у регіонах).

Так, інноваційна орієнтація діяльності кафедри туристичного, готельного та ресторанного бізнесу Національного університету «Запорізька політехніка» у воєнному періоді і повоєнній перспективі має забезпечуватись за рахунок підготовки кваліфікованих кадрів, зростаючої участі викладачів та здобувачів (бакалаврів й магістрів) у виконанні проектів, передачі результатів суб'єктам державно-приватного партнерства (туристичним фірмам, державним установам, некомерційним організаціям). Підсумком такої діяльності повинні стати: досвід від взаємодії з органами влади, які є відповідальними за розвиток туризму в Запорізькій області, та почуття причетності до соціально-значущої практики туризму [1]. Особливу увагу слід приділяти підготовці фахівців таких різновидів туристичної діяльності як військовий туризм, патріотичний туризм й дитячо-юнацький туризм. В повоєнному періоді слід зосередити увагу на таких невирішених задачах: по-перше, продовжити розкривати інноваційне бачення парадигми сучасної освіти у сфері туризму, що базується на ідеях синергетики, взаємодії дисциплін та цілісності практикоорієнтованих технологій; по-друге, активувати роботу з ознайомлення теоретиків та практиків туристичної сфери з інноваційними розробками в організаційно-управлінських та культурних видах

професійної діяльності; по-третє, прийняти участь у розробці та формуванні змісту оновленого довідника з туризму Запорізької області на основі параметрів конструювання регіональних маршрутів, їх науковому осмисленні; по-четверте, сприяти розвитку науки, теорії та практики національного туризму України.

Список використаних джерел:

1. Маркетинг в туризмі : навчальний посібник. / С. М. Цвілій, Т. С. Кукліна, В. М. Зайцева. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2022. 260 с.
2. Tsviliy S., Gurova D., Kuklina T. Research of the specifics of providing tourist education in the latest conditions: marketing approach. *Role of science and education for sustainable development* : monography. Katowice, 2021. P. 252-266.
3. Tsviliy S., Gurova D., Zhilko O. Improving the training of professionals in the tourism industry on the basis of according to world experience in the use of innovative approaches to design learning outcomes. *Modern approaches to ensuring sustainable development : collective monograph*. Part 3.2. Academy of Silesia. The University of Technology in Katowice, 2023. P. 460-470. DOI: 10.54264/M020.
4. Tsviliy S., Gurova D., Zhilko O., Zaitseva V. Professional online training of specialists for the domestic tourism and recreation industry. *Digital macro trends and technologies of the XXI century: monograph*. Praha: Oktan print, 2022. P. 158-170.
5. Tsviliy S., Vasylychev D., Gurova D. Organizational and innovative approaches to the development of labor resources in the service industries in the regional market of educational services. *Contemporary technologies in the educational process* : monography. Katowice, Poland, 2020. Pp. 141 – 148.
6. Tsviliy S., Vasylychev D., Gurova D. Transformation of the personnel management system of a typical hospitality enterprise into an innovative structure. *Економічний простір : Зб. наук. пр.* Дніпро : ПДАБА, 2020. №164. С. 129 – 133.